

65ste vergadering

Dinsdag 4 april 1995

Aanvang 14.00 uur

Voorzitter: Deetman

Tegenwoordig zijn 143 leden, te weten:

Adelmund, Aiking-van Wageningen, Apostolou, Van Ardenne-van der Hoeven, Augusteijn-Esser, Bakker, Beinema, Van den Berg, Biesheuvel, Bijleveld-Schouten, Blaauw, Blauw, Bolkestein, Boogaard, Van den Bos, Van Boxtel, Brinkman, Bukman, V.A.M. van der Burg, Cherribi, De Cloe, Cornielje, Crone, Dankers, Dees, Deetman, Van Dijke, Dijkma, Dijkman, Dittrich, Van den Doel, Doelman-Pel, Duivesteijn, Van Erp, Esselink, Essers, Fermina, Gabor, Van Gelder, Van Gijzel, Giskes, De Graaf, Groenman, Van Heemskerck, Pillis-Duvekot, Van Heemst, Heerma, Van der Heijden, Hendriks, Hessing, Hillen, Hirsch Ballin, Hoekema, Van der Hoeven, Hofstra, Van Hoof, Hoogervorst, De Hoop Scheffer, Houda, Huys, Janmaat, De Jong, Jorritsma-van Oosten, Kalsbeek-Jasperse, H.G.J. Kamp, M.M.H. Kamp, Keur, Klein Molekamp, Koekkoek, De Koning, De Korte, Korthals, Lambrechts, Lansink, Leerkes, Leers, Liemburg, Van der Linden, Marijnissen, Mateman, Middel, Van Middelkoop, Mulder-van Dam, Van Nieuwenhoven, Nijpels-Hezemans, Noorman-den Uyl, Oedayraj Singh Varma, Oudkerk, Van Oven, Poppe, Rabbae, Rehwinkel, Reitsma, Remkes, Van Rey, Van 't Riet, Rijpstra, Roethof, Van Rooy, Rosenmüller, Rouvoet, Scheltema-de Nieuwe, Schimmel, Schutte, Schuurman, Sipkes, Smits, Soutendijk-van Appeldoorn, Stellingwerf, Sterk, Van der Stoel, Swildens-Rozendaal, Terpstra, Valk, Ter Veer, Te Veldhuis, Verbugt, Verhagen, Verkerk, Versnel-Schmitz, Verspaget, Vliegthart, Van der Vlies, Van Vliet,

H. Vos, M.B. Vos, O.P.G. Vos, Van der Vliet, Vreeman, B.M. de Vries, J.M. de Vries, Wallage, Van Walsem, Van Waning, Weisglas, Van Wingerden, Witteveen-Hevinga, Wolffensperger, Wolters, Woltjer, Ybema, Van Zijl, Zijlstra en Zonneveld,

en mevrouw Sorgdrager, minister van Justitie, mevrouw Jorritsma-Lebbink, minister van Verkeer en Waterstaat, de heren Melkert, minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, Kohnstamm, staatssecretaris van Binnenlandse Zaken, en Tommel, staatssecretaris van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer.

□

De **voorzitter**: Ik deel aan de Kamer mede, dat zijn ingekomen berichten van verhindering van de leden:

M.M. van der Burg, wegens ziekte;

Lilipaly, Van der Ploeg, Van Traa en Van Zuijnen, wegens verblijf buitenslands;

Boers-Wijnberg en Van de Camp, wegens verblijf buitenslands, de gehele week;

Van Gelder, wegens bezigheden elders, alleen voor het eerste deel van de vergadering.

Deze berichten worden voor kennisgeving aangenomen.

De **voorzitter**: De ingekomen stukken staan op een lijst die op de tafel van de griffier ter inzage ligt. Op die lijst heb ik voorstellen gedaan over de wijze van behandeling. Als aan het einde van de vergadering

daartegen geen bezwaren zijn ingekomen, neem ik aan, dat de Kamer zich met de voorstellen heeft verenigd.

Regeling van werkzaamheden

De **voorzitter**: Het Presidium heeft met eenparigheid van stemmen besloten, te stellen in handen van:

a. de vaste commissie voor Financien:

- het wetsvoorstel Regeling van een vereenvoudigde administratie van de Grootboekschuld (Wet administratie grootboekschuld) (24117);

b. de vaste commissie voor Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer:

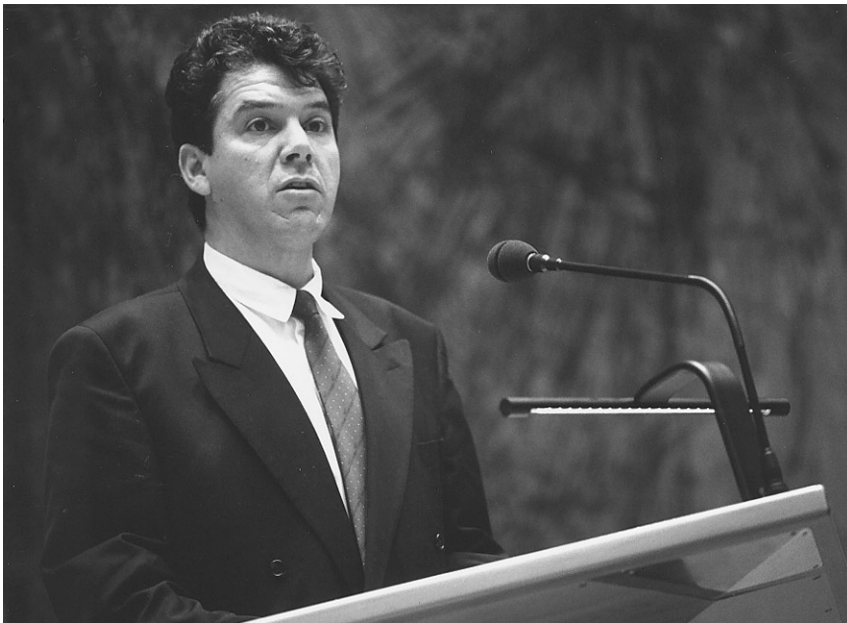
- de brief van het lid M.B. Vos, inzake het bevorderen van het besluit van de Kamer waarin de minister van Economische Zaken wordt verzocht het wetsvoorstel bij de Europese Commissie en bij de GATT te notificeren (23982, nr. 4);

c. de vaste commissie voor Volksgezondheid, Welzijn en Sport:

- de brief van de minister en de staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, inzake uitwerking regeerakkoord zorgverzekering en kostenbeheersing, voorzien van het bestuurlijk/wetgevend programma zorgsector 1995-1998 (24124, nrs. 1 en 2);

d. de algemene commissie voor de Rijksuitgaven:

- de brief van de Algemene Rekenkamer, ter gelegenheid van het verslag van de Algemene Rekenkamer over 1994 (24130);
- de brief van de Algemene Rekenkamer ter gelegenheid van het

De heer Houda (PvdA)

rapport over de Stichting Exploitatie Nederlandse Staatsloterij (SENS) (24119);

e. de vaste commissie voor Financiën en de algemene commissie voor Europese Zaken:
- het wetsvoorstel Goedkeuring van het op 31 oktober 1994 te Luxemburg tot stand gekomen Besluit betreffende het stelsel van eigen middelen van de Europese Gemeenschappen (Trb. 1994, 278) (24127).

Ik stel voor, toestemming te verlenen tot het houden van wetgevings- c.q. nota-overleg met stenografisch verslag op:

maandag 15 mei:
- van 11.15 uur tot 18.30 uur van de vaste commissie voor Volksgezondheid, Welzijn en Sport, over de nota Gezond en wel (24126).

Overeenkomstig de voorstellen van de voorzitter wordt besloten.

De **voorzitter**: Ik deel aan de Kamer mede, dat het voor hedenmiddag geagendeerde twee-minutendebat over het VAO "Weer samen naar school" niet doorgaat wegens ziekte van de staatssecretaris. Dit onderwerp zal worden toegevoegd aan de agenda van aanstaande donderdag.

Het woord is aan de heer Blauw.

De heer **Blauw** (VVD): Mijnheer de voorzitter! Op 16 maart heeft de Kamer met staatssecretaris Linschoten gedebatteerd over het probleem van de marginale arbeid. De grondslag voor dat debat was de brief van de staatssecretaris van 27 februari waarin hij aangaf dat de arbeidsvoorziening in dit proces een essentiële taak te vervullen had. De Kamer was en is dat met de staatssecretaris eens. Nu blijkt echter uit recente publikaties dat arbeidsbureaus wat dit betreft medewerking weigeren. Ik verzoek u, het stenogram van dit gedeelte van de vergadering door te geleiden naar de staatssecretaris met het verzoek om vóór de regeling van werkzaamheden die morgenmiddag plaatsvindt, zijn reactie te ontvangen over deze kwestie. Bij die werkwijze kunnen morgenmiddag eventueel afspraken worden gemaakt over een volgende stap.

De **voorzitter**: Ik stel voor, het stenogram van dit deel van de vergadering door te geleiden naar het kabinet. De reactie van het kabinet zal uiterlijk morgen om 12.30 uur binnen moeten zijn omdat de regeling van werkzaamheden morgen bij de aanvang van de vergadering, om 13.00 uur, plaatsvindt. In het tussenliggende halfuur zijn de desbetreffende leden in de

gelegenheid om te bezien wat er verder moet worden gedaan.

Daartoe wordt besloten.

De **voorzitter**: Het woord is aan de heer Houda.

De heer **Houda** (PvdA): Mijnheer de voorzitter! De situatie rond de Koerden in Noord-Irak heeft de laatste weken de aandacht getrokken van de internationale gemeenschap. De fractie van de PvdA maakt zich zorgen over de situatie aldaar. De inval van Turkije in Noord-Irak heeft in Duitsland geleid tot stopzetting van alle wapenleveranties aan Turkije. Ook de mogelijkheid van het bevriezen van de douane-unie met Turkije is ter discussie gesteld.

De fractie van GroenLinks heeft schriftelijk vragen gesteld, onder meer over eventueel gebruik van Nederlandse wapens door Turkije tegen de Koerden in Noord-Irak. Ik verzoek de fractie van GroenLinks er begrip voor te hebben dat mijn fractie niet wil wachten op een schriftelijk antwoord. Gezien de urgentie van deze zaak verzoeken wij de ministers van Buitenlandse Zaken en van Defensie om nog deze week een brief aan de Kamer te zenden over de stellingname van de regering over de wapenexport naar Turkije en over de discussie binnen de NAVO met betrekking tot de ontstane situatie in Noord-Irak. Deze brief moet onzes inziens de Kamer zo snel bereiken dat er, indien de inhoud daartoe aanleiding geeft, nog deze week een spoeddebat kan worden gehouden.

Mevrouw **Sipkes** (GroenLinks): Voorzitter! De berichten over de situatie in Noord-Irak en over de houding van de Turkse autoriteiten waren inderdaad een bron van zorg voor de GroenLinks-fractie. Daarom hebben wij vorige week meteen schriftelijke vragen gesteld en er bij de minister op aangedrongen deze zo spoedig mogelijk te beantwoorden. Vanmorgen hebben wij nog contact gehad met de minister. Hij heeft ons verzekerd dat wij morgen vóór 12 uur een zeer uitvoerig antwoord zullen ontvangen. Mijn fractie had er nadrukkelijk op aangedrongen dat de Kamer vóór dat tijdstip over het antwoord zou kunnen beschikken, omdat wij op basis van dat antwoord, dat uitvoeriger zal zijn dan gebruikelijk

Voorzitter

bij schriftelijke vragen, morgen bij de regeling nog een debat over dit onderwerp zouden kunnen aanvragen.

Ik weet niet of de vragen van de heer Houda hieraan nog iets toevoegen. Mijns inziens is dat niet het geval, maar dat moeten wij afwachten. Ik stel voor, hierop morgen bij de regeling terug te komen.

De heer **Houda** (PvdA): Mijnheer de voorzitter! Mijn vraagstelling voegt zeker een dimensie toe: ik wil graag weten hoe de discussie binnen de NAVO over deze zaak zich ontwikkelt.

De **voorzitter**: Ik stel voor, het stenogram van dit deel van de vergadering door te geleiden naar het kabinet, met de toevoeging dat ook de brief waar de heer Houda om vraagt, morgen vóór 12 uur in de Kamer wordt verwacht. De Kamer kan dan de balans opmaken en vaststellen of er een debat nodig is dat, in verband met het paasreces, in de loop van donderdag kan plaatsvinden.

Daartoe wordt besloten.

De **voorzitter**: Het woord is aan de heer Duivesteijn.

De heer **Duivesteijn** (PvdA): Mijnheer de voorzitter! Er is verleden week verzocht om uitstel van de stemmingen over het wetsvoorstel Balansverkortings geldelijke steun volkshuisvesting voor beraad. Naar aanleiding van dat beraad daarover verzoekt mijn fractie om een vijfde termijn.

De **voorzitter**: Ik stel voor, te bewilligen in het verzoek om heropening. Ik ben de tel kwijt geraakt, dus ik weet niet of het om een vijfde of om een zesde termijn gaat.

Daartoe wordt besloten.

De **voorzitter**: Ik stel voor, de heropening hedenmiddag direct na de stemmingen te doen plaatsvinden en donderdag aanstaande aan het eind van de vergadering over dit onderwerp te stemmen.

Daartoe wordt besloten.

Aan de orde is **het mondelinge vragenuur**, overeenkomstig artikel 136 van het Reglement van orde.

Vragen van het lid M.B. Vos aan de minister van Verkeer en Waterstaat, over **de Betuwelijn**.

Mevrouw **Vos** (GroenLinks): Voorzitter! Afgelopen vrijdag berichtte het VPRO-radioprogramma Argos dat er door ITM, een consortium van zeven bedrijven, een rapport opgesteld wordt waarin een plan voor een industriële boormethode wordt ontwikkeld waarmee de Betuwelijn grotendeels ondertundeld zou kunnen worden aangelegd, maar bovendien ook sneller en met geringe meerkosten. Het zou gaan om een bedrag van 8,5 mld. Wij hebben er in het afgelopen weekend schriftelijke vragen over gesteld. Inmiddels hebben wij vernomen dat er kans is dat er aanstaande vrijdag een kabinetsbesluit zal worden genomen. Vandaar dat ik deze schriftelijke vragen nu omzet in mondelinge vragen, opdat ze geen mosterd na de maaltijd zijn.

Minister Jorritsma heeft zeer terughoudend gereageerd op het plan en mijn fractie vindt dat teleurstellend. Tot onze vreugde hebben de minister-president en de minister van VROM aanmerkelijk enthousiaster gereageerd; zij hebben beiden gepleit voor een serieus onderzoek naar deze boormethode. De minister van VROM heeft daarbij als argument gebruikt dat wij ons in Nederland sowieso moeten oriënteren op tunnels, ook voor andere infrastructuur die wij in de toekomst aanleggen, zoals eventueel de HSL en aftakkingen van de Betuwelijn. Ik wil daarom de volgende vragen aan de minister van Verkeer en Waterstaat stellen.

1. Wat is haar oordeel over de boorteknik, ontwikkeld door het consortium ITM, die het mogelijk maakt om de Betuwelijn sneller en tegen geringe meerkosten, namelijk voor 8,5 mld., grotendeels ondertundeld aan te leggen?

2. Waarop is haar verwachting gebaseerd dat de ondertunneling volgens deze methode duurder zou zijn dan conventionele aanleg en dat ondertunneling onveilig zou zijn dan bovengrondse aanleg?

3. Is zij het eens met de minister-president en haar collega van VROM dat het nodig en gewenst is, deze plannen serieus te beoordelen? Op welke termijn verwacht zij kabinet en Kamer een behoorlijk gedegen reactie op dit voorstel te kunnen geven?

4. Is de minister bereid, een beoordeling van deze tunneltechniek te betrekken bij het kabinetsbesluit en is zij ook bereid om eventueel een kabinetsbesluit daarom uit te stellen tot het moment dat een gedegen oordeel klaar ligt? Vindt zij dit niet in de rede liggen, gezien de opvattingen van de minister-president en haar collega mevrouw De Boer en gezien de bijdrage die de minister van Economische Zaken aan het onderzoek heeft verleend?

5. Wat is haar mening over de prognose van prof. Bomhoff dat door de aanleg van de Betuweroute het bruto nationaal produkt in Nederland in 25 jaar met 52 mld. zal stijgen? Zou een dergelijk rendement naar uw opvatting hogere aanlegkosten, bijvoorbeeld voor ondertunneling of het wegnemen van landschappelijke knelpunten, rechtvaardigen?

Minister **Jorritsma-Lebbink**: Mijnheer de voorzitter! Ik moet beginnen met mevrouw Vos te corrigeren. Het onderzoek waarop mevrouw Vos doelt, is niet gericht op de Betuweroute, maar op ondergronds bouwen in het algemeen. Daar worden een aantal casestudies in uitgevoerd. Het rapport is overigens nog niet gereed. In eerste instantie is er in 1993 door ISDS een haalbaarheidsstudie voor een tunnelboormachine uitgebracht. Dat was het rapport dat is gemaakt onder leiding van prof. Van der Hoorn. Die studie is vervolgens beoordeeld door vier onafhankelijke experts van de TU Delft. Naar aanleiding van die tussentijdse beoordeling is een vervolghaalbaarheidsstudie gestart. Die haalbaarheidsstudie bevindt zich in de eindfase en zal binnen enkele weken, naar verwachting eind april, worden afgerond en aangeboden aan de minister van Economische Zaken. Het is een studie die ook voor een deel is betaald door de minister van Economische Zaken. Het gaat hierbij om een theoretische haalbaarheidsstudie.